

Stadsledningsförvaltningen

Tjänsteskrivelse

2026-04-30

KS/2026:97

Yttrande över remiss från Finansdepartementet om Konkurrensverkets rapport "Nya grindvaktsfunktioner i LOV (2025:8)"

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar stadsledningsförvaltningens yttrande som sitt eget och överlämnar det till Finansdepartementet.

Sammanfattning

Finansdepartementet har remitterat Konkurrensverkets rapport Nya grindvaktsfunktioner i LOV till Solna stad. Uppdraget till Konkurrensverket har varit att lämna förslag som stärker upphandlande myndigheters möjligheter att motverka oseriösa och kriminella aktörer inom valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV).

Stadsledningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens föreslag och tillstyrker dess huvudförslag. Förslagen bedöms sammantaget stärka förutsättningarna att förebygga, upptäcka och utesluta oseriösa aktörer samt höja kvalitet, trygghet och rättssäkerhet inom valfrihetssystem. Särskilt välkomnas möjligheten att använda alternativ till löpande annonsering samt förstärkta och tydliggjorda uteslutningsgrunder med vidgad personkrets och tydligare reglering av skyldigheten att avsluta kontrakt när uteslutningsgrund föreligger. Samtidigt konstaterar stadsledningsförvaltningen att flera av förslagen innebär ökade administrativa krav, vilket leder till ökade kostnader för staden.

Stadsledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen antar förvaltningens förslag till yttrande som sitt eget och överlämnar det till Finansdepartementet.

Handlingar

1. Konkurrensverkets rapport "Nya grindvaktsfunktioner i LOV"
2. Remiss från Finansdepartementet

Alessandra Wallman
Stadsdirektör

Malin Eriksson
Ekonomichef

Beslutet expedieras till

Finansdepartementet

Bakgrund

Regeringen har gett Konkurrensverket i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att motverka kriminella eller på annat sätt oseriösa leverantörer i upphandlande myndigheters valfrihetssystem. Konkurrensverket har lämnat förslag till författningsändringar i rapporten "Nya grindvaktsfunktioner i LOV". Solna stad har beretts möjlighet att yttra sig över rapporten.

Beredning

Ärendet har beretts inom stadsledningsförvaltningen.

Ärendet

Rapporten "Nya grindvaktsfunktioner i LOV" innehåller förslag som syftar till att stärka de upphandlande myndigheternas möjligheter att förebygga och motverka oseriösa och kriminella aktörer inom valfrihetssystem. Förslagen omfattar bland annat hur leverantörer kan ansöka i valfrihetssystem, skärpta krav på kontroll, uppföljning och åtgärder under kontraktstiden.

Alternativt förfarande med ansökningsfönster

Konkurrensverket föreslår att ett förfarande med tidsbegränsande ansökningsfönster ska kunna användas som alternativ till löpande annonseringen.

Stadsledningsförvaltningen tillstyrker införandet av ansökningsfönster som ett alternativ till löpande annonsering. Ansökningsfönster ger kommuner bättre planeringsförutsättningar och möjliggör samordnade kontroller och stärker förmågan att genomföra strukturerade prövningar och motverka taktiska ansökningar från oseriösa aktörer. Stadsledningsförvaltningen bedömer att modellen inte inskränker valfriheten för invånarna.

Förstärkta uteslutningsgrunder och vidgad personkrets

Konkurrensverket föreslår att nuvarande regler om uteslutning av leverantörer i LOV ska förtydligas och kompletteras med utökade uteslutningsgrunder.

Stadsledningsförvaltningen tillstyrker förslagen. Stadsledningsförvaltningen ser särskilt positivt på förslagen om obligatorisk uteslutning vid allvarlig brottslighet och bristande betalning av skatt, ny uteslutningsgrund för allvarliga missförhållanden utanför tjänsten och möjligheten att beakta nyckelpersoner och anknutna bolag. Möjligheten att beakta nyckelpersoner och anknutna bolag är central eftersom oseriösa aktörer ofta använder komplexa ägarstrukturer eller byter företrädare för att kringgå de upphandlande myndigheternas kontroller.

Krav på stärkt kontroll och uppföljning

Konkurrensverket betonar behovet av lagstöd för kontroll och uppföljning även efter att leverantörer godkänts i valfrihetssystemet. Det omfattar att kunna ställa krav på löpande kontroller och att tydligare vidta åtgärder under kontraktstiden.

Stadsledningsförvaltningen tillstyrker de föreslagna bestämmelserna om krav på riktlinjer för kontroll och uppföljning, regelbunden kontroll av leverantörer, dokumentationskrav och skyldighet att genomföra fördjupad granskning vid misstanke om en oseriös aktör. Förslagen som möjliggör mer omfattande kontroller av leverantörer är i linje med Solnas arbete med

kvalitetssäkring och uppföljning. Stadsledningsförvaltningen vill dock framhålla att detta, bland flera andra förslag, medför ökad administration, vilket kräver resursförstärkning på området. Därutöver behöver de upphandlande myndigheterna ha tillgång till relevanta register för att kunna genomföra kontroller.

Utökade och tydliggjorda krav på förfrågningsunderlag och kontrakt

Konkurrensverket föreslår att bestämmelser i upphandlingsdokumenten och kontraktsvillkor ska konsolideras och förtydligas.

Stadsledningsförvaltningen tillstyrker förslagen, särskilt förslagen om konsoliderad och tydlig lista över obligatoriskt innehåll, stärkt krav på kontraktsvillkor, reglering av underleverantörer samt krav på fri och fullständig tillgång till förfrågningsunderlaget. Stadsledningsförvaltningen delar bilden att bristande tydlighet i underlagen tidigare skapat osäkerhet och öppnat för strategiska beteenden från oseriösa aktörer.

Informationsplikt till brukare om rapporteringsvägar

Konkurrensverket lägger fram ett förslag att införa tydliga krav på informationsplikt mot brukarna och deras anhöriga. Det innebär att brukare och anhöriga tydligt ska informeras om vilka anmälmöjligheter finns vid fel i tjänsten eller brister i verksamheten. Syftet är att förenkla för brukare och anhöriga så att bland annat krav på rättelser kan vidtas mer skyndsamt.

Med hänsyn till att brukare och deras anhöriga har en stor insyn i utförarens verksamhet och kvaliteten på de utförda tjänsterna kan förslaget bidra till att upptäcka brister i de upphandlade tjänsterna. Stadsledningsförvaltningen är därför positiv till förslaget.

Skyldighet att avsluta kontrakt vid uteslutningsgrund

Konkurrensverket föreslår att det införs en skyldighet för upphandlande myndigheter att avsluta kontrakt med leverantörer när vissa uteslutningsgrunder föreligger eller uppkommer under kontraktstiden. Syftet är att motverka att oseriösa aktörer ska kunna fortsätta verka inom valfrihetssystemen.

Stadsledningsförvaltningen tillstyrker förslaget och ser det som en nödvändig förstärkning för att upphandlande myndigheter ska kunna agera skyndsamt utan att riskera skadeståndsskyldighet för det avslutade kontraktet. Förslaget om en skyldighet att avsluta kontrakt förutsätter att den upphandlande myndigheten ska ha en väl utvecklad beredskap att utan dröjsmål ta över utförandet av tjänsterna. Eftersom det i Solna stads valfrihetssystem är fråga om insatser för äldre och personer med funktionsnedsättning är tjänsterna ofta helt avgörande för brukarnas dagliga livsföring. Ett avslutat kontrakt utan en fungerande beredskap för övertagande av utförandet riskerar därför att leda till allvarliga konsekvenser för enskilda. I praktiken behöver Solna stad i sista hand genom sin egen regi bära det yttersta ansvaret enligt socialtjänstlagen (2025:400) för utförandet av tjänsterna. Sådan beredskap är dock svår att upprätthålla i praktiken och är förenad med utökade kostnader.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Förslagen bedöms medföra ökade administrativa kostnader för Solna stad, främst kopplat till utökad kontroll, uppföljning och dokumentation samt systemstöd.

Konsekvenser för barn

Förslagen bedöms indirekt bidra till positiva konsekvenser för barn genom förbättrad kvalitet, trygghet och rättssäkerhet i välfärdstjänster som riktar sig till barn och familjer. Några negativa konsekvenser för barn har inte identifierats.

Stadsledningsförvaltningens synpunkter och förslag

Stadsledningsförvaltningen tillstyrker huvudförslagen i utredningen. Förslagen bedöms stärka de upphandlande myndigheternas möjlighet att förebygga, upptäcka och utesluta oseriösa och kriminella aktörer inom valfrihetssystemen.

Införande av ansökningsfönster, förstärkta uteslutningsgrunder och vidgad personkrets samt tydligare krav på kontroll, uppföljning, förfrågningsunderlag och kontrakt bedöms bidra till ökad kvalitet, trygghet och rättssäkerhet. Skyldigheten att avsluta kontrakt vid uteslutningsgrund samt informationsplikt gentemot brukare ses som nödvändiga förstärkningar. Skyldigheten att avsluta kontrakt kräver samtidigt en god beredskap för att garantera kontinuitet i de upphandlade tjänsternas utförande, vilket kan vara kostnadsdrivande.

Stadsledningsförvaltningen konstaterar även att flera förslag medför ökade administrativa krav, vilket medför ökade kostnader för staden. Stadsledningsförvaltningen betonar även behovet av statligt stöd, vägledning och tillgång till relevanta register för att förslagen ska få ett ändamålsenligt genomslag.

Stadsledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen antar stadsledningsförvaltningens yttrande som sitt eget och överlämnar det till Finansdepartementet.